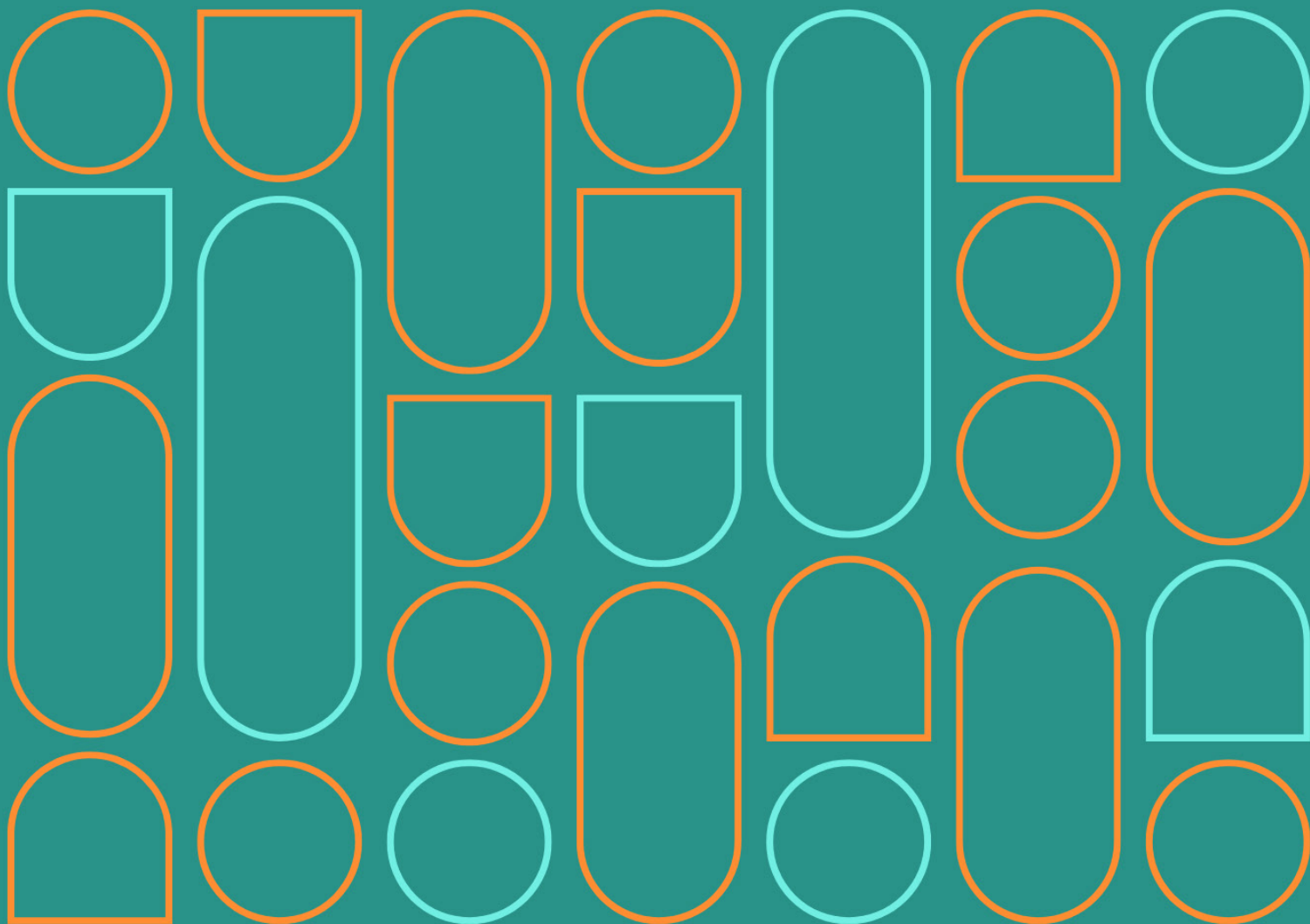

Цифрова справедливост, сега!

Призив за действие за
WSIS+20 и отвъд

Април 2025 г.

Глобалният форум за цифрова справедливост (GDJF) е динамична коалиция от организации на гражданското общество от целия глобален Юг и техните съюзници от глобалния Север, които се ангажират да върнат цифровата власт на всички хора. Чрез многостранни действия, основани на перспективата за структурна справедливост, Форумът се стреми да осъществи визията за справедлив, равноправен и ориентиран към развитието международен цифров ред.

Двадесет години след приключването на Световната среща на върха за информационното общество (WSIS) се намираме в момент “сега или никога”. Визията за фокусиран върху хората, приобщаващ и насочен към развитието цифров ред никога не е изглеждала по-неуловима, но и толкова спешна за отстояване. Новият цифров ред, диктуван от корпоративната алчност и държавния контрол, е далеч от идеалите на консенсуса на WSIS (Вижте комюникето на GDJF от Йоханесбург за нашия анализ какво не е наред със статуквото). Милитаризирането на данните и изкуствения интелект (ИИ) вече допринася за повсеместна несигурност на работните места, дезинформация, военни престъпления, климатична катастрофа и др. Под обсада са нашата автономия, дееспособност (свобода на действие), споделена хуманност и глобално благосъстояние.

Имаме нужда от цифрова справедливост, сега! Трябва да си върнем технологичната парадигма.

Нашите ценности:

- Човешки права и свободи за хуманен просперитет
- Равноправни общества, основани на демокрация и на разпределителна и социална справедливост
- Равенство между половете
- Международна солидарност
- Културен плурализъм
- Споделена отговорност за използване на науката, технологиите и иновациите за общото благо
- Развитие на човешката автономия
- Зачитане на правата на природата и климатичната справедливост

Цифров неутралитет*

*Свободата на всички страни да правят технологични и иновационни избори независимо, и в съответствие със своите интереси и стремежи, без да се подчиняват формално на някоя от големите цифрови сили.

Нашите искания:

Глобалната цифрова справедливост е основният принцип на глобалното цифрово сътрудничество. Механизмите за изпълнение на WSIS и нововъзникващите институционални процеси за управление на данните и изкуствения интелект трябва да осигурят цифрова справедливост. Необходима е дългосрочна визия, за да се възобнови обещанието на цифровите технологии.

Нашите усилия трябва да бъдат насочени към постигането на следните цели:

1. Човешки права, съобразени с цифровата парадигма

1.1. Цифровите права са човешки права. Правните системи, които защитават и насърчават правата – както индивидуалните, така и колективните – трябва да бъдат пригодени за целта и съобразени с нашето цифрово съществуване. Не съществува право на участие в обществения живот без право на принадлежност към цифровата обществена сфера; няма право на неприкосновеност на личния живот без право на представителство по взаимно съгласие; няма право на знание без епистемични права на общностите да създават иновации от своите споделени данни; и няма право на равенство без алгоритмична прозрачност. Трябва да бъдат определени съответните роли и отговорности на държавните и недържавните участници в защитата на тези права.

1.2. Международната рамка за управление на глобалните комуникационни блага трябва да се основава на „правото на комуникация за всички“, което удря в самата сърцевина на технофашизма и неговите смразяващи ефекти.

1.3. Правният инструмент с обвързваща сила за транснационалните корпорации, който се договаря в момента, се нуждае от конкретни разпоредби относно корпоративната отговорност за обществените вреди, причинени от иновациите в областта на данните и изкуствения интелект.

2. Интернет като глобално комуникационно благо

2.1. Интернет е мощен фактор за реализиране на правата и свободите на човека. Преодоляването на цифровите разделения изисква непрекъснат, пълноценен, достъпен и универсален достъп до интернет за всички, по начин, който насърчава равенството и благоденствието, вместо негативната интеграция.

2.2. Доминиращите социални медии, основани на проследяваща реклама и алгоритмично максимизиране на печалбата на всяка цена, опорочиха спонтанността, усещането за общност и еманципиращия потенциал на интернет. „Затворените градини“ на интернет трябва да отстъпят място на приобщаваща, плуралистична, децентрализирана и динамична транснационална агора за комуникации.

3. Справедлив международен икономически ред, основан на принципа на цифрово неутралитет

3.1. Устойчивият мир не подлежи на преговори в новата ИИ парадигма. Надпреварата във въоръжаването с ИИ трябва да приключи незабавно. Технологиите с двойна употреба в областта на ИИ и международната търговия с тях трябва да бъдат подложени на строга, независима и предварителна оценка на риска от Международния научен панел по ИИ и да бъдат постоянно наблюдавани. Цифровата индустриализация се нуждае от местни подходи, а не от обвързване с един или друг технологичен блок. Суверенитетът на цифровата публична инфраструктура и местният ИИ капацитет са от жизненоважно значение за регенеративните икономики и изискват целево международно публично финансиране.

3.2. Предложеното Международно десетилетие на данните (2025-2035 г.) трябва да се основава на международна солидарност в областта на данните. Данните са обществено достояние, което не може да бъде третирано като „свободен ресурс“ за нуждите на доминиращите цифрови корпорации. Сигурното международно цифрово бъдеще зависи от трансграничния поток на данни, който да бъде регулиран за справедливо разпределение на иновационните дивиденди. Общностите, на които принадлежат данните, имат право да решават кои данни да се предоставят, на кого, в какъв обем и за какви цели.

3.3. Необходима е спешна реформа на режимите за цифрова търговия, данъчно облагане и интелектуална собственост (ИС), които засилват неравенството между страните. Споразуменията за цифрова търговия не могат да отнемат от възможността на правителствата да регулират транснационалните корпорации в своята национална икономика, нито да подкопават регулаторната власт за предотвратяване на вредите от данните и ИИ. Данъчните режими трябва да бъдат преразгледани, за да се справят с новите форми на незаконни финансови потоци във виртуалните операции – невярно фактуриране, злоупотреба с трансферни цени и практики за избягване на данъчно облагане и прехвърляне на печалби – които подкопават фискалните основи на инфраструктурата за социални грижи в глобалния Юг. Режимите за интелектуална собственост не могат да водят до ограничаване на публичното знание и до колонизация на културите от мощни компании и техните непрозрачни ИИ модели.

4. Устойчив цифров преход, който защитава правата на бъдещите поколения

4.1. Екологичната справедливост е централен принцип при проектирането на системи за цифрови иновации. Политиките и стандартите трябва да отхвърлят „зеленото измиване“, да премахнат екологичните вреди и неравенствата в контролираните от корпорациите цифрови вериги на стойността, и да наложат бизнес модели за цифрови продукти и услуги, които са в съответствие с правото на чиста, здрава, равнопоставена и устойчива околна среда.

4.2. „Принципът на предпазливост“ от Декларацията от Рио за околната среда и развитието трябва да направлява изготвянето на национални политики и пътни карти в областта на данните и ИИ. От решаващо значение е правото на обществеността на достъп до информация и участие в решенията относно цифровите иновации, подобно на правото, заложено в Конвенцията от Орхус по въпросите на околната среда.

4.3. Правата на човека и стремежите на младите хора, особено от глобалния Юг, са от жизненоважно значение за изграждането на справедливо цифрово бъдеще. Равенството между поколенията, и в рамките на едно поколение, изисква активно участие на младите хора в оформянето на цифровия свят, който ще наследят. Декларацията за бъдещите поколения трябва да бъде спазвана от държавните и недържавните участници, за да се гарантира справедливо и устойчиво цифрово бъдеще.

Нашият спешен призив за действие за прегледа на WSIS+20:

Призоваваме за активизиране на усилията в рамките на насоките за действие на WSIS, основани на международно сътрудничество и партньорство между всички заинтересовани страни.

За да се реализира визията на WSIS, насоките за действие трябва да бъдат разширени в следните направления:

- **Насока за действие C1:** Общи стандарти за цифрови обществени блага, които наблягат на демократичната собственост и контрол, както и на прозрачно и отчетно управление на цифровата обществена инфраструктура.
- **Насока за действие C2:** Универсален достъп до качествена свързаност и стъпки за премахване на затворените частни платформи; насърчаване на оперативни съвместими платформени архитектури, които създават условия за пазарна конкуренция; преодоляване на фрагментацията на мрежовите стандарти и насърчаване на развитието на многобройни и разнообразни технологии.
- **Насока за действие C3:** Мерки за защита на медийния плурализъм и разнообразие и за справяне с рисковете за демократичната цялост, по-специално дезинформацията, речта на омразата и кибернасилието на основата на пола, произтичащи от некоректно функциониращи алгоритми.
- **Насока за действие C4:** Критично и трансформиращо публично цифрово образование и гражданска грамотност, адекватни за ерата на алгоритмизирания обществен живот, както и инвестиции в човешкото развитие за овластяване на участието на всички в цифровото общество и икономика.

- **Насока за действие C5:** Глобално споразумение за прекратяване на милитаризацията и оръжейното използване на кибертехнологии и ИИ.
- **Насока за действие C6:** Интегриран подход, който признава приемствеността между публичната политика, свързана с интернет, и управлението на данните и ИИ.
- **Насока за действие C7:** Силна програма „данни за развитие“, която проучва целесъобразно и базирано на правила споделяне на данни на глобално, регионално и национално равнище за постигане на целите за устойчиво развитие (ЦУР).
- **Насока за действие C8:** Рамки за управление на развитието на генеративния ИИ, за да се защити суверенитетът на знанията на коренните общности и да се гарантира отворена научна и иновационна култура, която е от полза за цялото човечество.
- **Насока за действие C9:** Право на комуникация в социалните медии и в потапящи интернет среди.
- **Насока за действие C10:** Референтни показатели за цифровите права на човека и насоки за надлежна проверка за транснационалните корпорации, и други търговски предприятия, по отношение на човешките права и околната среда в цифровите вериги за създаване на стойност.
- **Насока за действие C11:** Премахване на пречките пред ефективното международно сътрудничество в областта на данните и ИИ — по-специално липсата на гъвкавост в режимите за интелектуална собственост във веригите за създаване на стойност в областта на ИИ, ограничаващите клаузи в споразуменията за търговия с цифрови продукти, потискането на избора на политики в областта на цифровата индустрия на развиващите се страни в икономиката на данните, както и липсата на изчислителни ресурси в по-голямата част от света.
- Нова насока за действие относно равенството между половете в цифровото общество за хоризонтална интеграция на пола в плана за действие.

